

УДК 373.5.014.6 : 061 1 ЄС

О.І. Локшина

НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЙ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

Розкрито характер трансформацій на рівні МСКО 3, що позиціонується як другий або заключний етап середньої освіти; акцентовано увагу на зростанні значущості МСКО 3 у житті суспільств ЄС; зміні цілей освіти на цьому рівні; зближенні академічного та професійно-технічного напрямів з метою відповідності запитам європейських суспільств.

Ключові слова. МСКО 3, Європейський Союз, академічна освіта, професійно-технічна освіта.

Суспільно-політичні трансформації українського суспільства на сучасному етапі формують потребу інноваційного розвитку освіти, що обумовлює необхідність віднайдення відповідей на багато запитань. Якою має бути українська школа? Йдеться про її структуру, стандарти, інструменти забезпечення якості. Яка модель старшої школи буде ефективною в умовах глобалізації ринків праці, внутрішньої і зовнішньої міграції, демографічних викликів? У проекті Концепції розвитку освіти на період 2015-2025 років, що наразі активно обговорюється громадськістю, запропоновано передбачити з 2017 р. перехід старшої школи на профільну підготовку, а також її відокремлення в окремий тип навчального закладу. Така пропозиція, як і інші, що звучать у процесі дискусій педагогічної спільноти під гаслом європейського вектору розвитку національної освіти, активізують звернення до напрацювань країн зарубіжжя. Особливо цінним є дослідження надбань освіти країн Європейського Союзу (ЄС), оскільки Україна, як європейська держава, підпорядковується спільним для європейського континенту законам й тенденціям розвитку.

За Міжнародною стандартною класифікацією освіти ЮНЕСКО 2011 рівень МСКО 3, що класифікується як другий етап середньої освіти, розрахований на

отримання молоддю повної середньої освіти, яка готує до вищої, або на навчання навичкам, що забезпечують вихід на ринок праці. Рівень МСКО розпочинається після 8-11 років після початку навчання на рівні МСКО 1 (початкова школа). Зазвичай учні переходять на рівень МСКО 3 у віці 14-16 років, а навчання триває у середньому 3 роки.

Навчальні програми другого або заключного етапу середньої освіти можуть класифікуватись як програми загальної середньої або професійно-технічної освіти МСКО 3 [12, 38-39].

Когорта українських компаративістів, яка досліджує рівень МСКО 3 у зарубіжжі, охоплює М.М. Авраменко, Ю.В. Грегоращук, І.В. Кобилянську, Н.І. Костенко, Л.П. Фаннінгер, А.Л. Федорчук та ін. Науковцями лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України – Г.С. Єгоровим, М.Ю. Красовицьким, О.І. Локшиною, Б.Ф. Мельниченком – охарактеризовано моделі старшої школи у таких країнах, як Велика Британія, Німеччина, США, Франція у монографії «Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти» (2006) [1].

Метою цієї статті є огляд трансформацій в аспекті їхніх спільностей, що відбувається в останні десятиліття на рівні МСКО 3 в країнах ЄС. Йдеться, зокрема, про зростання значущості МСКО 3 у житті суспільств ЄС, що обумовлено як економічними, так і соціальними факторами. Дедалі більше молоді в країнах ЄС навчається та одержує свідоцтво про закінчення цього рівня освіти. За даними дослідження «Уроки від розширення середньої освіти» Європа після Другої світової війни стала свідком стрімкого розширення так званого заключного етапу середньої освіти. Йдеться фактично про її універсалізацію. Якщо, наприклад, у Великій Британії лише 6,6% 16-18-річних були охоплені навчанням у 1947 р., то у 2009 р. ця цифра зросла до 45,6% [5, 9]. А в Європі у 2009 р. за даними моніторингового дослідження Європейської Комісії «Ключові дані про освіту в Європі 2012» на рівні МСКО 3 у державах-

членах навчалися понад 80% 17-річної та половина від усієї кількості 18-річної молоді [6, 25]

Посилення значущості МКСО 3 обумовлює потребу в його кардинальній перебудові для відповідності новим вимогам. Традиційно освіта цього рівня розподілялася на два напрями: загальноосвітній і професійно-технічний. Д. Каллен у цьому контексті наголошує на історичному існуванні у Європі жорстких кордонів між зазначеними напрямками, що практично унеможливлювало перехід з одного на інший у процесі навчання [7, 56].

Фінські дослідники Р. Макінен (Raimo Makinen) та М.В. Воланен (Matti Vesa Volanen), характеризуючи професійно-технічний напрям у минулому, влучно називають його «глухий освітній завулок» у порівнянні з можливостями, які надавала загальна/академічна освіта [11, 15].

Обмежуючись упродовж десятиліть підготовкою молодих людей до навчання в університетах (загальноосвітній напрям) або виходу на ринок праці (професійно-технічний напрям), сьогодні освіта цього рівня в країнах ЄС покликана виконувати завдання набагато вищого порядку. Суспільство знань, яке будує ЄС, висуває потребу у багатофункціональних фахівцях з активною життєвою позицією. Працівники, крім високого професіоналізму, розуміння якого значно розширилося за рахунок ІКТ та іншомовної компетентності, мають володіти такими якостями, що вважаються сьогодні базовими, як вміння вчитися, критично мислити, працювати з оточуючими, мобільність.

За цих умов місія МКСО 3 починає розглядатися у контексті «підготовки до життя у сучасному світі, який динамічно розвивається», наголошує британський вчений М. Блумер (Martin Bloomer) [4, 14].

Нові очікування суспільств від МКСО 3 спричиняють масштабні зміни структурного та змістового характеру. Д. Каллен пише про «генералізацію» усієї освіти цього рівня та співвіднесення, а іноді і включення професійно-технічного напрямку до загальноосвітнього [7, 57].

У дослідженні «Реформування старшої середньої освіти в Європі»*, проведеному в рамках програми «Леонардо да Вінчі» за підтримки Європейської Уомісії, фінська вчена Дж. Ласонен (Joanna Lasonen) виокремлює чотири стратегії трансформації МСКО 3. Це: професійне збагачення; взаємне збагачення; підсилення зв'язків; уніфікація [9, vii].

Стратегія *професійного збагачення*, акцентуючи роль професійних знань і вмінь для життя у сучасному суспільстві, зосереджує увагу на підвищенні якості професійно-технічної освіти – збагачення цього напрямку відбувається за рахунок включення/посилення загальноосвітнього компонента до змісту освіти та надання можливості продовжувати навчання на університетському рівні.

Взаємне збагачення передбачає тісне співробітництво між професійно-технічними закладами освіти і старшими школами з метою стимулювання навчальних середовищ в обох напрямках. Таке співробітництво збагачує традиційні та породжує нові форми навчання шляхом взаємного запозичення найкращих практик.

Країни, які використовують стратегію *підсилення зв'язків*, вибудовують платформу для рівноправного функціонування обох напрямів (загальноосвітнього та професійно-технічного) через уможливлення переходу з одного напрямку на інший та запровадження єдиної кваліфікаційної системи. Сертифікати, що видаються після закінчення як одного, так і іншого напрямку, гарантують вступ до вищих навчальних закладів.

Уніфікація передбачає підпорядкування професійно-технічного напрямку загальному в результаті структурних та змістових трансформацій. За такої стратегії професійно-технічні заклади інтегруються до системи старшої середньої школи, а зміст освіти поєднує знання, які надаються в рамках обох напрямів. Після завершення навчання учні можуть отримувати загальноосвітній або професійно-технічний сертифікат.

* в Австрії, Сполученому Королівстві (Англії та Шотландії), Німеччині, Норвегії, Фінляндії, Франції та Швеції.

Співвітчизники Дж. Ласонен – Р. Макінен та М.В. Воланен пишуть про три стратегії, крім взаємного збагачення виділяючи модуляризацію та інтеграцію [2, 206].

Стратегія *модуляризації* характеризується ними як така, що базується на ідеї модулів. Останні дають можливість презентувати навчальний матеріал окремими організаційно-методичними блоками, зміст та обсяг яких може варіюватися залежно від дидактичних цілей, профільної і рівневої диференціації та індивідуальної траєкторії вивчення учнем курсу. В умовах модуляризації зникає проблема вибору між загальним та професійно-технічним напрямом, оскільки учні отримують можливість вільно конструювати власну освіту.

З точки зору освітньої політики, зазначають вчені, *стратегія інтеграції* характеризується як «підвищенням стандартів професійно-технічної освіти, так і професіоналізацією академічної» [11, 17]. Ця стратегія передбачає створення своєрідної «інтегративної єдності», що досягається шляхом запровадження спільної частини змісту, яка складається з міжпредметних тем та інтегрованих курсів.

Іншим варіантом стратегії інтеграції є запровадження так званих освітніх ліній, які структурують зміст освіти за профілями. За такого підходу учні, на відміну від модульного навчання, мають свободу у виборі лише профілю, всередині якого навчання є чітко структурованим навколо того чи іншого напрямку.

Узагальнюючи розроблену класифікацію, Р. Макінен та М.В. Воланен запропонували схему організації навчання на рівні МСКО 3 в країнах ЄС, що представлена у таблиці 1 [11, 19].

Таблиця 1

Організація навчання на рівні МСКО 3 в країнах ЄС за Р. Макіненом та М.В. Воланен

Професійно-технічна/академічна освіта		
<i>Варіанти</i>	<i>Диференційована</i>	<i>Недиференційована</i>

Освітні лінії	А. Академічна старша середня школа та професійно-технічні заклади	Б. Інтеграція
Інтегративна єдність змісту	В. Взаємне збагачення	Г. Модуляризація

Інший фінський учений – П. Камарайнен (Pekka Kamarainen), характеризуючи підходи до організації навчання на рівні МСКО 3, застосовує терміни «об'єднана» і «роз'єднана» [8, 21–22]. Камарайнен доводить, що в умовах так званої *об'єднаної освіти* рівень МСКО 3 може бути охарактеризований як «просунута об'єднана освіта».

У моделі *роз'єднаної освіти* загальноосвітній/академічний напрям представлено старшою школою, яка виконує функцію підготовки до академічного навчання в університетах, а професійно-технічний (різні типи професійно-технічних навчальних закладів) – до професійно-технічної університетської освіти та/або виходу на ринок праці.

Британська вчена Дж. Ле Мете (Joanna Le Metais), досліджуючи принципи організації навчання на рівні МСКО 3 в країнах ЄС* у праці «Міжнародні зміни у старшій середній освіті: контекст, умови та питання», для позначення вказаного феномену використовує терміни «інтеграційний» та «сегрегаційний» [10, 11]. *Інтеграційний принцип*, пише вчена, передбачає організацію навчання за профілями у єдиній структурі навчального закладу, всередині якого диференціація відбувається шляхом запровадження різних курсів, профілів, секцій і модулів (академічного, технологічного, художнього, професійного тощо). Наприклад,

- в Іспанії – це курси для отримання чотирьох типів бакалаврату або професійних кваліфікацій;
- у Португалії – академічні та професійні курси;
- у Швеції – 17 національних програм.

* В Ірландії, Іспанії, Італії, Нідерландах, Німеччині, Сполученому Королівстві (Англія, Уельс, Шотландія), Франції, Угорщині та Швеції.

Сегрегаційний принцип означає розподіл на різні типи навчальних закладів, сфокусовані на організації окремих профілів у рамках одного освітнього напрямку – академічного або професійного. У таблиці 2 наведено приклади організації навчання на рівні МСКО 3 за сегрегаційним принципом у деяких країнах ЄС [систематизовано автором на основі джерела 10, 13–14].

Таблиця 2

Організація навчання на рівні МСКО 3 в країнах ЄС за Дж. Ле Мете

Країна	Академічний напрям	Професійно-технічний напрям
Греція	ліцей	професійно-технічні школи
Данія	<ul style="list-style-type: none"> • гімназії • вищі підготовчі екзаменаційні курси 	Коледжі
Італія	ліцеї: <ul style="list-style-type: none"> • класичні • природничо-наукові • художні 	Навчальні заклади: <ul style="list-style-type: none"> • технічні; • професійно-технічні
Німеччина	гімназія вищого рівня	<ul style="list-style-type: none"> • професійно-технічна гімназія; • професійно-технічні заклади або курси
Угорщина	середня граматична школа	<ul style="list-style-type: none"> • середня професійно-технічна школа; • професійно-технічні заклади
Франція	загальноосвітній та технологічний ліцей	професійний ліцей

Інтеграційні процеси всередині ЄС сприяють уніфікації цілей навчання на цьому рівні освіти. У зазначеному дослідженні «Міжнародні зміни у старшій середній освіті: контекст, умови та питання» їх об'єднано у п'ять груп. Це:

– *індивідуальні/персональні* – спрямовані на особистісний розвиток учня та формування його світогляду;

– *економічні* – забезпечення потреб ринку праці, підвищення конкурентоспроможності економіки;

– *соціальні та культурні* – формування якостей, необхідних для інтеграції у суспільство, позитивне сприйняття культурного та лінгвістичного розмаїття

суспільства, підтримка демократії;

– *знання, вміння, навички та їхня якість* – підготовка до життя в інформаційному суспільстві, акцентування знань з математики і природничих дисциплін, підвищення якості знань;

– *розширення освітньої практики* – сприяння залученню учнів до подальшого навчання, формування особистісних характеристик, необхідних для навчання упродовж життя [10, 6-7].

Зміст освіти виступає ключовим інструментом досягнення проголошених цілей, що обумовлює необхідність трансформації підходів до його добору і структурування як на рівні держав-членів, так і на рівні різних типів навчальних закладів всередині країн. П. Камарайнен виділяє два типи модернізації змісту освіти в умовах зазначених трансформацій: гомогенізацію та взаємопроникнення. Дослідник визначає *гомогенізацію* як процес розмивання відмінностей між моделями змісту обох напрямів, а *взаємопроникнення* – як взаємозбагачення відсутніми до цього часу темами. Механізмом такої модернізації названо запровадження полівалентних навчальних можливостей. Це можуть бути модулі, інтегровані теми та/або курси, удосконалені традиційні або нові [8, 23].

Зміст на рівні професійно-технічного напрямку за результатами дослідження «Курикулярна реформа у Європі» активно трансформується у напрямі результато-базованості [5].

Незалежно від національної специфіки в усіх країнах ЄС профільне навчання на академічному напрямі МСКО 3 базується на визначенні переліку навчальних предметів чи освітніх галузей, змісту, вмінь і навичок/компетентностей, необхідних для підготовки молоді до дорослого життя. Узагальнений варіант є комбінацією таких складових:

– загальноосвітні, обов'язкові для вивчення усіма учнями предмети/освітні галузі. Спільними підходами до структурування змісту загальноосвітньої складової є:

- *Освітня галузь – мови:*

А) *рідна мова*: акцент робиться на викладанні літератури, особлива увага надається історичним та сучасним літературним творам. В усіх країнах ключовими видами роботи є аналіз та інтерпретація текстів, як і розвиток в учнів вміння писати твори. Окрім того, більшість країн формують в учнів навички усної презентації прочитаного.

Б) *сучасні іноземні мови*: усі країни ЄС зосереджуються на таких видах мовленнєвої діяльності, як читання і письмо, говоріння та аудіювання.

- *Освітня галузь – математика*: усі країни транслують основи знань з алгебри та геометрії. В окремих – може викладатися теорія імовірності та статистика.
- *Біологія*: спільним для усіх країн є наповнення змісту трьома складовими – життєві процеси тварин і рослин; генетика, спадковість та еволюція; клітини, метаболізм.
- *Зміст фізики* в усіх країнах охоплює механіку та електрику/магнетизм, як і випромінювання. Термофізика викладається усюди крім Німеччини, а ядерна фізика та квантова фізика – усюди окрім Португалії.
- *Зміст хімії* характеризується більшими варіаціями, хоча усі країни викладають органічну хімію, дві третини країн – тему «Хімічна промисловість», а частина країн – технологічні аспекти, пов'язані з хімічним виробництвом;

– профільні предмети, які відповідають обраному профілю/напрямку навчання. Профільний предмет залишається головним компонентом змісту освіти на цьому рівні, передбачаючи поглиблене навчання предметів обраного профілю;

– предмети за вибором (загальноосвітні чи профільно-базовані), які надають учням можливість удосконалювати знання з обраної галузі шляхом вивчення поглиблених модулів з фаху або споріднених з ним. Можливим є вибір протилежних до профілю дисциплін або дисциплін загального характеру;

– міжпредметні галузі/теми/курси, орієнтовані на формування ключових компетентностей. Це – уміння вчитися, використовувати ІКТ, критично мислити, приймати рішення та розв’язувати проблеми; здобувати нові знання протягом життя; працювати в команді;

– релігійна/моральна освіта (за бажанням учнів та їхніх батьків);

– предмети/курси практичного спрямування, що передбачають, у тому числі, волонтерську роботу у громаді.

Підходи до формування індивідуального навчального плану учня варіюються від варіанту жорстко фіксованого переліку обов’язкових навчальних предметів/курсів (Франція) до надання можливості учневі обирати з пропонованого переліку навчальних предметів/курсів [10].

Підсумовуючи зазначимо, що вибір моделі МСКО 3 у країнах ЄС залишається прерогативою кожної країни з огляду на національні традиції. Водночас, важливим для України вбачається кореляція зі спільними підходами, які стосуються перетворення рівня МСКО 3 на рівень, що все більше співвідноситься із запитами ринків праці та кожної окремої особистості.

1. Єгоров Г.С. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти : [Монографія] / Г.С. Єгоров, М.Ю. Красовицький, О.І. Локшина, В.М. Мадзігон, Б.Ф.Мельниченко. За ред. О.І. Локшиної. – К. : СПД Богданова А.М., 2006.– 232 с.

2. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина XX – початок XXI ст.) : монографія / О.І. Локшина. – К. : СПД Богданова А.М., 2009. – 404 с.

3. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років. – <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

4. Bloomer M. Curriculum Making in Post-16 Education. The Social Conditions of Studentship / Martin Bloomer. – London : Routledge, 1997. – 235 p.

5. CEDEFOP. Curriculum Reform in Europe. The Impact of Learning Outcomes. Research Paper No. 29. – Luxembourg : Publications Office of the European Union. – 2012. – 202 p.

6. EURYDICE. Key Data on Education in Europe 2012. Eurydice and Eurostat Report. European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat. – Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. – 2012 – 206 p.

7. *Kallen D.* Secondary Education in Europe: Problems and Prospects / Denis Kallen. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 1997. – 232 p.
8. *Kamarainen P.* Alternative Strategies for Parity of Esteem between General/Academic and Vocational Education in Europe / Pekka Kamarainen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project “Post-16 Strategies”. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. – P. 21-26.
9. *Lasonen J.* Looking for Post-16 Education Strategies for Parity of Esteem in Europe / Joanna Lasonen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project Post-16 Strategies. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. - P. 3-9.
10. *Le Metais J.* International Developments in Upper Secondary Education: Context, Provision and Issues / Joanna Le Metais // INCA Thematic Study. – London : INCA, QCA, NFER, 2002. – 68 p.
11. *Makinen R.* Improving Parity of Esteem as a Policy Goal / Raimo Makinen, Matti Vesa Volanen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project “Post-16 Strategies”. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. - P. 13–19.
12. UNESCO. International Standard Classification of Education ISCED 2011. – UNESCO: Institute for Statistics, 2012. – 85 p.

References

1. *Yegorov G.S.* Starsha shkola zarubizhya: organizatsia ta zmist osvity : [Monographia] / G.S. Yegorov, M.Yu. Krasovytsky, O.I. Lokshyna, V.M. Madzigon, B.F.Melnychenko. Za red. O.I. Lokshynoi. – K. : SPD Bogdanova A.M., 2006.– 232 s.
2. *Lokshyna O.I.* Zmist shkilnoi osvity v krainah Yevropeiskogo Souzu: teoria i praktyka (druga polovyna XX – pochatok XXI st.) : monographia / O.I. Lokshyna. – K. : SPD Bogdanova A.M., 2009. – 404 s.
3. Proekt Konstetsii rozvytku osvity Ukrainy na period 2015-2025 rokiv. – <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

4. *Bloomer M.* Curriculum Making in Post-16 Education. The Social Conditions of Studentship / Martin Bloomer. – London : Routledge, 1997. – 235 p.
5. CEDEFOP. Curriculum Reform in Europe. The Impact of Learning Outcomes. Research Paper No. 29. – Luxembourg : Publications Office of the European Union. – 2012. – 202 p.
6. EURYDICE. Key Data on Education in Europe 2012. Eurydice and Eurostat Report. European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat. – Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. – 2012 – 206 p.
7. *Kallen D.* Secondary Education in Europe: Problems and Prospects / Denis Kallen. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 1997. – 232 p.
8. *Kamarainen P.* Alternative Strategies for Parity of Esteem between General/Academic and Vocational Education in Europe / Pekka Kamarainen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project “Post-16 Strategies”. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. – P. 21-26.
9. *Lasonen J.* Looking for Post-16 Education Strategies for Parity of Esteem in Europe / Joanna Lasonen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project Post-16 Strategies. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. - P. 3-9.
10. *Le Metais J.* International Developments in Upper Secondary Education: Context, Provision and Issues / Joanna Le Metais // INCA Thematic Study. – London : INCA, QCA, NFER, 2002. – 68 p.
11. *Makinen R.* Improving Parity of Esteem as a Policy Goal / Raimo Makinen, Matti Vesa Volanen // Reforming Upper Secondary Education in Europe. The Leonardo da Vinci Project “Post-16 Strategies”. Surveys of Strategies for Post-16 Education to Improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education in Eight European Educational Systems; Ed. by Joanna Lasonen. – Jyväskylä : Institute for Educational Research, 1996. - P. 13–19.
12. UNESCO. International Standard Classification of Education ISCED 2011. – UNESCO: Institute for Statistics, 2012. – 85 p.

Е.И. Локшина – д-р. пед. наук, зав. отделом Ин-та педагогики НАПН Украины

Направления трансформаций среднего образования стран Европейского Союза в условиях вызовов современности

Раскрыт характер трансформаций на уровне МСКО 3, который позиционируется как второй или заключительный этап среднего образования; акцентировано внимание на возрастании значимости МСКО 3 в жизни сообществ ЕС, изменении целей образования на этом уровне, сближении академического и профессионально-технического направлений с целью соответствия запросам европейских стран.

Ключевые слова: МСКО 3, Европейский Союз, академическое образование, профессионально-техническое образование.

O.I. Lokshyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Head of the Department of the Institute of Pedagogy of the NAPS of Ukraine (Kyiv)

Secondary Education Transformations Trends in the EU Countries under the Modern Times Challenges

The author reveals the character of transformations at the ISCED 3 which is defined as second/final stage of secondary education; stresses the increase of the ISCED 3 importance in the life of EU communities; underlines changes of education aims at this level as well as a rapprochement of academic education and VET in order to meet the demands of the European countries.

Key words: ISCED 3, EU, academic education, VET.

О.І. Локшина – д-р пед. наук, завідувач відділу Інституту педагогіки НАПН України

Напрями трансформацій середньої освіти країн Європейського Союзу в умовах викликів сучасності

Розкрито характер трансформацій на рівні МСКО 3, що позиціонується як другий або заключний етап середньої освіти. Акцентовано увагу на зростанні значущості МСКО 3 у житті суспільств ЄС, що спричиняє зближення академічного та професійно-технічного напрямів з метою відповідності запитам європейських суспільств. Охарактеризовано два ключові підходи до структурної організації МСКО 3 в країнах ЄС: організація навчання за профілями в єдиній структурі навчального закладу, всередині якого диференціація відбувається шляхом запровадження різних курсів, профілів, секцій і модулів (академічного, технологічного, художнього, професійного тощо) та розподіл на різні типи навчальних закладів, що сфокусовані на організації окремих профілів у рамках одного освітнього напрямку – академічного або професійного. Розкрито спільні підходи країн ЄС до структурування змісту освіти, що формує уніфіковану рамку, яка включає: загальноосвітні, обов'язкові для вивчення усіма учнями предмети/освітні

галузі; профільні предмети; предмети за вибором (загальноосвітні чи профільно-базовані), які надають учням можливість удосконалювати знання з обраної галузі; міжпредметні галузі/теми/курси, орієнтовані на формування в учнів ключових компетентностей; предмети/курси практичного спрямування.

Е.И. Локишина – д-р. пед. наук, зав. отделом Ин-та педагогики НАПН Украины

Направления трансформаций среднего образования стран Европейского Союза в условиях вызовов современности

Раскрыт характер трансформаций на уровне МСКО 3, который позиционируется как второй или заключительный этап среднего образования. Акцентируется внимание на возрастании значимости МСКО 3 в жизни сообществ ЕС, что вызывает сближение академического и профессионально-технического направлений с целью соответствия запросам европейских стран. Охарактеризованы два ключевых подхода к структурной организации МСКО 3 в странах ЕС: организация обучения по профилям в единой структуре учебного заведения, в середине которого дифференциация происходит путем внедрения разных курсов, профилей, секций, модулей (академического, технологического, художественного, профессионального и т.д.); распределение на разные типы учебных заведений, сфокусированных на организации отдельных профилей в рамках одного образовательного направления – академического или профессионального. Раскрыты общие подходы стран ЕС к структурированию содержания образования, что формирует унифицированную рамку, которая включает следующие компоненты: общеобразовательные, обязательные для изучения всеми учащимися предметы/образовательные сферы; профильные предметы; предметы по выбору (общеобразовательные или профільно-базированные) для усовершенствования учащимися знаний в избранной сфере; межпредметные сферы/темы/курсы, ориентированные на формирования у учеников ключевых компетентностей; предметы/курсы практической направленности.

O.I. Lokshyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Head of the Department of the Institute of Pedagogy of the NAPS of Ukraine (Kyiv)

Secondary Education Transformations Trends in the EU Countries under the Modern Times Challenges

The author reveals the character of transformations at the ISCED 3 which is defined as second/final stage of secondary education; stresses the increase of the ISCED 3 importance in the life of EU communities/ The latter causes the rapprochement of academic education and VET in order to meet the demands of the European countries. Two key approaches to ISCED 3 structuring in EU countries are characterized, i.e. organization of the profiled education within the same structure (the differentiation is organized by means of teaching various courses, modules of the academic and vocational content); making separate institutional provision for

academic/general and vocational education aimed at teaching separate profiles of the general or vocational content. The author describes the EU countries approaches to curriculum modeling which forms the unified framework containing the following components: general subjects/educational areas which are obligatory for all students; the profiled subjects; elective subjects (general or profiled ones) aimed at deepening students' knowledge; inter-subjects areas, topics, courses for key competences development; practical life subjects/courses.